

LA DIFÍCIL POSTGUERRA. PARRÒQUIES I ENTITATS.

Les Parròquies

Després de la Guerra Civil només l'església i les entitats a ella lligades queden fora de sospita, i és a l'entorn d'aquests eixos que la societat intenta vertebrar-se després del desastre.

A la Torrassa, la parròquia dels Desemparats amb el nou rector, Mossèn Jaume Busquet, inicia la seva reconstrucció. La planta baixa queda com a temple provisional i s'habilita l'antic saló d'actes que ara s'orienta a tota mena d'actes culturals i recreatius.

Els seus objectius queden ben palesos quan fa dibuixar a tot el contorn de l'escenari les paraules "Cultura, Religión, Recreo". El 1942 va començar a funcionar el Centro Parroquial de la Torrassa. Des d'aquell moment fins el 1964 s'hi varen fer obres teatrals, conferències, concursos, concerts etc. També cal esmentar el camp d'esports que a partir de 1945 posa al servei del jovent.

La parròquia desvetlla, entre els participants a les sessions del jovent al taller, sentiments molt controvertits. Si precisem més, ens adonem que l'element controvertit és el rector. En les primeres sessions se'n parla amb poca claredat, però mica en mica van sorgint comentaris més agosarats alhora que es plantegen preguntes de difícil resposta. Per què va a parar a la Torrassa un capellà castrense a qui s'atribueix prou poder com per anar a Madrid a entrevistar-se amb els qui manen sense haver de concertar cita? És una maniobra de control, atesa la tradició revolucionària del barri?

Potser serà interessant fer esment de la repressió i control a què és sotmès el barri en el període de postguerra, per poder entendre el paper decisiu que van tenir la parròquia i el seu rector en el desenvolupament d'un determinat moviment associatiu.

Els textos que il·lustren aquest període són trets directament de la tesi doctoral de Carles Santacana.

“(…) a l’Hospitalet el motor d’aquesta repressió fou sobretot en contra de l’acció sindicalista industrial i urbana que havia conduït fonamentalment la CNT, i adquirirà un marcat caràcter de classe. El text que trameté el servei d’informació i investigació local de FET a la Causa General destaca aquest element molt per sobre de qualsevol altra consideració, i ens retorna un tema vell, conegut nostre: la identificació dels conceptes immigració-anarquisme-barri de la Torrassa:

(…) esta barriada y localidad de Hospitalet por ser una de las sedes favoritas de las organizaciones de tipo extremista, especialmente F.A.I. y C.N.T.

(…) la Torrassa (barriada compuesta de los peores elementos de Hospitalet) era el filón de donde extraían los dirigentes de Barcelona, los elementos necesarios para la perturbación del orden en la capital. Cabe decir como aclaración que tanto los componentes de esta barriada como los más exaltados procedían en su mayor parte de la provincia de Murcia, por lo que humorísticamente se apodó a esta barriada *Murcia chica*.”

I continuava amb altres consideracions similars, en que relacionava aquest ambient socio-polític amb la delinqüència:

“Ya de siempre ha sido esta barriada el punto predilecto de residencia por los elementos que tenían pequeñas cuentas pendientes con la justicia”

Quant a la persecució religiosa es deia el següent:

“La persecución religiosa fué sin duda alguna la que más prontamente dió comienzo y en la que más perseveraron. No obstante ello solo un 30% de los sacerdotes fueron asesinados, pudiendo el resto escapar a la persecución merced a la ayuda prestada por elementos de ideología religiosa aunque pertenecientes a partidos integrados en el Frente Popular. Esta persecución se extendió así mismo a todas cuantas personas sustentaban la idea religiosa aun cuando estos fueran de probada adhesión a la causa roja”.

La informació de la Causa General ja donava les claus per saber quins sectors serien més represaliats. Posava l'accent en la significació del barri de la Torrassa, associant l'activitat anarcosindicalista amb l'origen murcià de molts dels seus habitants, i deixava en un segon pla força menys perillós la resta de sectors antifeixistes.

Els records dels participants del taller es remunten a la postguerra quan, per a gairebé tot, era necessari tenir un certificat de la parròquia. Els procediments emprats per Mn. Busquet són fortament contestats per un sector de participants, ja que sembla que exercí una forta pressió sobre aquells que necessitaven papers. També diuen que molts veïns acceptaren contribuir econòmicament a la construcció de l'escola per la por de no trobar, si no hi col·laboraven, escola per als seus fills.

Sigui a partir de les funcions que li són pròpies, o a través de petites entitats satèl·lits com ara la Unión Parroquial Deportiva la Alianza, de mica en mica es va reorganitzant la vida associativa del barri i la presència de la parròquia és ben evident. Des de la parròquia s'atenien una sèrie de necessitats de la població que intentava sobreviure en unes duríssimes condicions de postguerra en un barri castigat i mal vist.

De les activitats parroquials, la que més es recorda és la processó dels Pasos, que s'inicia els anys 40 i que va ser suspesa l'any 1967.

Es va iniciar a partir del "via crucis" organitzat en la quaresma de 1940. Un cop la imatge fou beneïda, es va crear el Cos de Portants, i un any després es disposava ja dels "pasos", procedents dels tallers d'imatgeria d'Olot. En l'organització de la Processó hi col·laboren la gerència del "metro", que regala un dels "pasos", molts feligresos, i amistats personals del rector, amb la banda de música a càrrec de l'Ajuntament.

De la processó i de la seva supressió, en parlen els membres del taller:

"No, no. No pretenia ser una exhibició de caràcter folklòric. Tenia un fonament religiós profund (...) Segurament va canviar una mica quan s'hi va afegir molta gent del Sud (...), però no era folklòrica (...)"

"Jo, no sé, però la meua família va necessitar un certificat de bona conducta i a canvi van haver de col·laborar en la processó. No sé si això era molt religiós..."

"La processó era obra directa de Mossèn Busquet i, quan es va posar malalt, bé, després, quan es va recuperar una mica, va voler acabar tot allò que ell havia portat de forma molt personalista (...)"

"(...) amb els anys, aquelles manifestacions religioses al carrer podien aprofitar-se per obstruir l'ordre"

"No, no, no hi havia perill per l'ordre. És que ja no eren temps per aquelles coses. A més, l'església estava canviant, ja es veien canvis (...)"

Farem ara una breu revisió a les altres entitats que ajuden a vertebrar el moviment associatiu del barri en aquest moment de recuperació, previ al període estudiat.

Començarem per la Unión Parroquial Deportiva Alianza, que fou fundada l'any 1940 entorn la Parròquia dels Desemparats, amb el beneplàcit del rector i la col.laboració entusiasta del senyor Lluís Abarca. En intentar el rector incloure l'entitat en altres instàncies (possiblement Acció Catòlica), el grup se'n separa perquè vol mantenir la independència operativa, però no per problemes amb la religiositat de la Parròquia, amb qui, de fet, va seguir col.laborant estretament. Així, el 1944 es legalitza amb el nom de Unión Recreativo Cultural Alianza, establint-se en un local propi situat al passatge Xiprer i mantenint-se en actiu fins a meitat dels anys seixanta. La influència que tingué en el barri fou notable. La Torrassa, amb 25.000 habitants en aquells anys, desprovista dels centres recreatius adherits als partits polítics i dels locals afins o propis del món llibertari i del radicalisme, era un desert col·lectiu. Per això l'Alianza portà la veu cantant i, exceptuant les parròquies, esdevingué un nucli central de cohesió d'un grup proper al poder municipal i al partit únic. A principis de 1950 disposava de prop de 250 socis, i la seva activitat principal, a més del teatre i les excursions, es desenvolupà en el món sardanista. Aquest fet, en el barri on es produïa, era molt significatiu. Per als seus promotors, aquest element era clau per a la seva dignificació.

A principis del 1952, havien aconseguit 18 sardanes dedicades al barri, havien creat una secció sardanista específica en el seu butlletí intern i tornaven a remarcar la idea que la sardana era el símbol d'aquella Torrassa d'ordre que havia succeït la Torrassa revolucionària:

“Podemos enorgullecernos plenamente al constatar que la Torrassa, precisamente la Torrassa, haya logrado situarse en

tan elevado estrado y que desde todos los rincones sea conocida ahora por sus sardanas como lo fué tres lustros atrás por hechos de los que no debemos conservar ya ni el recuerdo”

Però potser el pas més decidit per associar la barriada i el sardanisme va ser la celebració dels aplecs al Congost (municipi de Tagamanent), que s'inicià el 1947 i va mantenir-se fins a 1961. Aquest aplec suposava una sortida familiar, en tren, per anar a passar el dia a la muntanya, alhora que reunia diverses colles sardanistes que feien una ballada plegades.

Aquestes dues iniciatives varen ser de vital importància pel camí d'obertura cap el barri que va seguir la parròquia.

Tenim constància que fou així pel fet que la premsa del moment se'n va fer ressò de manera àmplia i continuada. Una altra associació que va tenir un paper destacat fou la Unió Excursionista de Catalunya, que s'instal·la a Collblanc el 1947 seguint la fórmula de delegació, per ser aquesta l'única possibilitat que hi havia de tirar endavant un centre excursionista. Recordem que aquestes entitats havien estat fortament lligades al catalanisme i eren vistes amb fort recel pel poder local.

Voldria fer referència a un fet que s'està gestant al llarg dels cinquanta i que, a finals dels seixanta, serà causa directa del neixement de l'Associació de Veïns. Estem parlant del Pla Parcial que es configura a partir del Pla Comarcal de Barcelona. A partir de l'aprovació d'aquest Pla Comarcal el 1953, s'inicia la política dels Plans Parcials que, en lloc de ser instruments ordenadors, afavoreixen l'especulació. Hem de tenir present que el control dels ajuntaments continua essent la forma bàsica de col·laboració de les petites oligarquies locals i dels nous empresaris. Si unim a aquesta col·laboració la corrupció de les administracions locals, ens trobem amb un creixement caòtic, una especulació desenfrenada i grans guanys particulars.

El Pla Comarcal de 1953 qualificava els terrenys de Collblanc-la Torrassa fins l'alçada del carrer de la Creu Roja com a "zona de tolerancia de vivienda e industria". Les actuacions que el Pla proposava eren molt poques i consistien més aviat en reequipaments i no en possibilitats de modificar i intervenir sobre l'estructura urbana. El problema bàsic, però, era resoldre els importants dèficits quantitativs i qualitativs de tot tipus de dotacions acumulats a través del temps per manca de programes d'actuació i planejament, en un barri que havia rebut població forània de forma massiva.

Collblanc-la Torrassa, malgrat ser tan a prop de Barcelona, s'acull a una altra administració, que comporta diferències en els serveis públics i urbans, en els preus dels terrenys i en les normes que governen la construcció d'edificis i vivendes. A partir de 1930, arriba a una certa saturació demogràfica i urbana, i la seva importància relativa dins el conjunt municipal comença a disminuir. De tot aquest procés, la densitat de població en sortí fortament afectada i les zones urbanitzades arribaren a cotes molt altes: Collblanc, el 1955 tenia 413,53 h/Ha i la Torrassa 468,30 h/Ha. S'ha fet una utilització molt intensiva de la vivenda fins a tenir el 1970 635,47h/Ha en ambdós sectors urbans. Els preus del sòl varen tenir també fortes oscil·lacions. Aquesta situació que acaba per esdevenir caòtica explota a finals dels seixanta.